

Rīga, 2017.gada 30. jūnijs

Latvijas Nacionālajam kultūras centram

Pils laukumā 4

Rīgā, LV-1050

Nemateriālā kultūras mantojuma elementa apraksts

Nr.	Informācija
1.	Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma elementa (turpmāk – elements) nosaukums (literārajā valodā)
	Saules gadskārtas 8 svinamo laiku tradīciju kopšana latviskajā dzīvesziņā
2.	Elementa nosaukums ikdienas saziņā un/vai dialektā
	Saules gada rits, Saules kalendārs
3.	Elementa piederība konkrētai nemateriālā kultūras mantojuma jomai <i>(atzīmējiet vienu vai vairākas jomas):</i> ☒ <i>mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju</i> ☒ <i>spēles mākslas</i> ☒ <i>paražas, rituāli, svētki</i> ☒ <i>zināšanas un paražas, kas saistītas ar dabu un Visumu</i> ☒ <i>tradicionālās amatniecības prasmes</i> ☐ <i>cita joma (atzīmējiet kāda)</i>
	Saules gadskārta ietver sevī plašu norišu, prasmju un zināšanu loku, kas nepieciešams, lai sagatavotos svētkiem un tos svinētu. Tā ir dziesmu mācīšanās, instrumentu spēle, deju, rotaļu un ticējumu apgūšana, pirts zintis, izpratne un zināšanas par svētku saistību ar norisēm dabā un Visumā. Lai sagatavotos svētkiem, nepieciešamas prasmes gatavot tradicionālus rotājumus, ēdienus, svētku tērpu, dažkārt arī specifiskus svētku instrumentus, maskas, rituālos priekšmetus u.c.
4.	Elementa piederība konkrētai vietai/vietām
	<i>Elementam ir arī lokālas iezīmes, kas katrā vietā var veidot atšķirīgus svētku nosaukumus, tradīcijas izpausmes vai rituālos elementus.</i>
5.	Ar elementu saistītās kopienas, grupas un indivīdi, kurus raksturo kopīga identitātes izjūta, vieno nemateriālais kultūras mantojums un vēlme to saglabāt un nodot

	<p>nākamajām paaudzēm.</p>
	<p><i>Saules gadskārta un ar to saistītās tradīcijas caurvij visu folkloras materiālu un ir pamats latviskajam dzīvesveidam un pasaules uztverei, tāpēc ar šo elementu ir saistīts plašs cilvēku loks:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Folkloras kopas – svin svētkus, uztur dzīvu dziesmu, ticējumu, rotaļu, deju un svētku tradīciju zināšanu pūru;</i> • <i>Pirtnieki, kas veic rituālus noteiktos saulgriežu spēka laikos;</i> • <i>Amatnieki, seno prasmju nesēji, kas gatavo svētkiem nepieciešamos materiālos priekšmetus vai dalās savās zināšanās par svētku sagatavošanu un norisi (ēdienu gatavošana, vainagu vīšanu, pūdeles u.c. rituālo priekšmetu sagatavošana);</i> • <i>Mācību iestādes, kas organizē mācību procesu, pilnībā vai daļēji vadoties pēc Saules gada svētku kalendāra;</i> • <i>Kultūras iestādes Latvijā, kas nodrošina novadam nepieciešamo svētku programmu daļēji vadoties pēc Saules gada rita;</i> • <i>Muzeji, kas pēta un uztur dzīvu kultūras mantojumu Latvijā;</i> • <i>Nevalstiskās organizācijas un kopienas, kas pulcē vienkopus domubiedrus, lai kopīgi svinētu svētkus - koptu un saglabātu seno kultūras mantojumu;</i> • <i>Individuālie cilvēki, kas caur gadskārtas svētku svinēšanu izjūt un apliecina savu piederību latviskajai kultūrai.</i>
6.	<p>Elementa apraksts</p>
	<p><i>Saules gadskārta ir tautas pieredzē krātas zināšanas par laika un telpas uzbūvi, mitoloģisko priekšstatu kopums par Pasaules iekārtojumu, mutvārdu tradīcijas - dziesmu, ticējumu, rotaļu, deju, un daudzu praktisku zināšanu glabātāja.</i></p> <p><i>Saules kalendārs ir veidojies daudzu gadsimtu un pat gadu tūkstošu novērojumu laikā. Senais cilvēks laiku ir iedalījis atbilstoši dabā novērotajiem klimatiskajiem apstākļiem. Latvijas teritorija atrodas klimatiskajā joslā, kurā laika apstākļi, atbilstoši zemes rotācijas ciklam ap sauli, iedalās četros izteiktos gadalaikos - pavasaris, vasara, rudens, ziema, kas gadu iedala dabas ritmiem atbilstošā kalendārajā sistēmā. Katra gadalaika vidū atrodas saules ekliptikas punkts: ziemā – Ziemassvētki, pavasarī – Lielā diena, vasarā – Jāņi un rudenī – Apjumības. Gadalaiku pārejas robežas iezīmē klimatiskā laika maiņu un nosaka arī cilvēku saimniecisko darbību, svinot iepriekšējo darbu noslēgumu vai jaunu iesākumu. Šīs robežsituācijas gadskārtā izdalītas kā Meteņi, Ūsiņi, Jumji un Mārteņi. Tā veidojas saskanīgas darba posmu iedalījuma un gadskārtu svētku svinēšanas tradīcijas.</i></p> <p><i>Balstoties dabas ritumā un kalendārajā sistēmā, veidojusies arī izpratne par gaismas un tumsas mitoloģisko līdzsvaru un Visuma uzbūvi, kalendārs iekļauj priekšstatu par cilvēka mūža gājumu un iekšējo garīgo attīstību, kas visa norit cikliski līdzīgi kā dabas ritējums - vasaru nomaina ziema, tumsu – gaisma, jaunību – pilnbrieds, iznīcība un jauna piedzimšana.</i></p> <p><i>Saules gadskārta ir pamats latviskās dzīvesziņas pārmantošanai un kopšanai, jo atspoguļo dzīvesveidu, kas ir raksturīgas konkrētiem dabas un saimnieciskajiem apstākļiem, kā arī ietver no paaudzes paaudzē pārmantotās zināšanas un pieredzi.</i></p>

7.	Elementa kultūrvēsturiskā nozīme
	<p><i>Saules gadskārtas rīts atspoguļo zemkopja dzīvesveidu, kas veidojies konkrētos klimatiskajos apstākļos. Laika skaitīšana ir veids, kā tiek kārtota pasaules telpa un priekšstati par Visuma likumsakarībām. Vēsturiski kalendārā sistēma ir dzīvesveida pamats.</i></p> <p><i>Laika gaitā ir veidotas vairākas senā kalendāra rekonstrukcijas, kas var atšķirties gan ar dienu skaitu nedēļā, gan dažādām svētku svinēšanas tradīcijām, to norises laiku vai svētku nosaukumiem, tāpat pastāv arī svētku svinēšanas lokālās iezīmes un īpatnības, bet nemainīgi saglabājas kalendāra saistība ar dabas ritiem – saulgriežiem un saulstāvjiem, kā arī astoņdaļīgais gada iedalījums, kas atbilst Latvijas teritorijas klimatiskās joslas īpatnībām un zemes rotācijas ciklam ap sauli. Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam tiek pieteikts elements, kas atspoguļo vizizplatītāko kalendāra veidu, kam arī ir rasts plašs pamatojums dainu materiālā.</i></p> <p><i>Mūsdienās aktuāls jautājums ir par Saules gadskārtas atbilstību šī brīža saimnieciskajiem uzdevumiem un dzīvesveidam. Un, lai arī mūsdienās tie ir būtiski mainījušies, kā arī ir zudusi ciešā saikne ar dabas ritiem un atkarība no to labvēlīgās ietekmes, tomēr dziļākā svētku būtība nav mainījusies un, lai atrastu jaunu vietu senajām ieražām mūsdienās, daudzām praktiskām norisēm tiek meklēts to dziļākais simboliskais skaidrojums un pamatojums. Caur gadskārtas tradīcijas izpratni un kopšanu tiek meklēts arī atpakaļ ceļš pie saskaņas ar dabas ritiem un senajām zināšanām.</i></p> <p><i>Svinot Saules gadskārtas svinamos laikus, tiek saglabātas paaudžu paaudzēs pārmantotās zināšanas, uzkrātā pieredze, Pasaules uztvere, mutvārdu mantojums un amatniecības prasmes.</i></p>
8.	Ar Elementu saistītas personas – elementam īpaši nozīmīgi tradīcijas zinātāji (meistari), specifisku prasmju un iemaņu pratēji
	<p><i>Elementu pārmanto teicēji, folkloras kopu pārstāvji, individuāli dzīvesziņas kopēji un folkloras eksperti.</i></p> <p><i>Pieteikumu sagatavo vairāki tradīcijas zinātāji:</i></p> <p>Irēna Saprovskā – “Nodibinājuma Māras loks” dibinātāja, aktīva senās dzīvesziņas izziņātāja un pētniece. Irēna Saprovskā ir izdevusi sekojošas grāmatas, kas ietver arī aprakstu par Saules gadskārtu: “Sapratne”, 2006. un “Saules gadskārta latviskajā dzīvesziņā”, 2013, kas ir pētījums un īss Saules gadskārtas apskats, kā arī ir veidotas vairākas publikācijas un materiāli par kalendāra tēmu vietējām un starptautiskām konferencēm.</p> <p>Ramants Jansons – folkloras kopas “Silavoti” vadītājs. Zināšanas par saules gadskārtu mantojis no savas mātes koklētājas Dzidras Jansones. Dzidra Jansone ir atstājusi gadskārtu mīkales aprakstus, kas ietver dziesmas, rotaļas, dejas un gadskārtās veicamās darbības.</p> <p>Indra Čekstere – etnogrāfe, vairāku pētījumu un grāmatu autore, tai skaitā par maizes cepšanas tradīciju Latvijā u.c. Vada darbnīcas, kur māca ar gadskārtu saistītās praktiskās iemaņas, darbojas folkloras kopā “Senleja” un piedalās gadskārtas svētku rīkošanā.</p> <p>Eduards Klints amatnieks, folkloras kopas “ABRA” vadītājs. Pārzina gadskārtas svinībām nepieciešamo priekšmetu gatavošanu (pūdele, ugunsrats, lāpas, uguns bultas, lielle</p>

	<p>ugunskuri u.c.), muzicē, gatavo mūzikas instrumentus (kokles, taures, dūdas u.c.).</p> <p>Solvita Lodiņa – biedrības “Kustība par latvisku kultūru izglītībā” vadītāja, organizē un praktizē saules gadskārtas svētku svinēšanu, ir viena no autorēm pirmsskolas izglītības sistēmai, kas balstās Saules gadskārtā; vada tematiskos pasākumus Latvijas mācību iestādēs par gadskārtu ieražu svētkiem, veidojot arī leļļu teātrus; ir izveidojusi un turpina pilnveidot mācību filmas bērniem par gadskārtu ieražu svētkiem; lasa lekcijas, vada seminārus pieaugušajiem, kuros tiek meklēts gadskārtu ieražu svētku rituālo darbību mūsdienīgs filozofiskais un psiholoģiskais pamatojums; gatavo mūzikas instrumentus svētku svinēšanai.</p> <p>Aelita Vilde-Batņa un Juris Batņa - pirtnieki, kas veido pirts rituālus saistībā ar gadskārtas spēka laikiem un cilvēka mūža godiem, daudzu pētījumu un grāmatu autori par pirts tradīciju Latvijā.</p> <p>Roberts Šilings – biedrības “Saulesrits” vadītājs. Izzina un nodod tālāk zināšanas par Saules gadskārtas tradīciju, veic gadskārtu rituālus.</p> <p><i>Prasmju nesēju loks kopumā ir daudz plašāks.</i></p>
9.	<p>Ar Elementu saistītās iestādes un institūcijas</p>
	<p>Jau daudzus gadus nemateriālā kultūras mantojuma jomā darbojas “Nodibinājums Māras loks”, kas veido gadskārtu svētkus, veic pētījumus par Saules gadskārtu, izdod grāmatas un veido izglītojošus seminārus. Nodibinājums ir izveidojis tradīciju 21. jūnijā svinēt Vasaras saulgriežus Turaidā, kas 2018. gadā ir iekļauti Balticas noslēgumu pasākumu programmā. Vasaras saulgriežu svinības pulcē kopā ap 5000 cilvēku. Šobrīd nodibinājums rīko latviskās dzīvesziņas skolu “Es esmu latvis”, kas gada griezumā apskata visus gadskārtas svinamos laikus.</p> <p>“Kustība par latvisku kultūru izglītībā”(KLKI) darbojas izglītības jomā, izdod mācību un metodiskos materiālus pirmsskolas un sākumskolas izglītības iestādēm, kas balstīti latviskajā dzīvesziņā un Saules gadskārtā. Veido videofilmas par amatniekiem, norisēm dabā, latvisko dzīvesziņu un gadskārtas svētkiem, kas skaidro bērniem svētku saturu un nozīmi. Vada pasākumus bērniem un seminārus skolotājiem. Iesaistās kultūras un izglītības politikas plānošanā kā sociālie partneri.</p> <p>Atsevišķi videomateriāli ir pieejami vietnē www.klki.lv</p> <p>Biedrība “Radošā apvienība Dzīvotprieks” rīko latviskās dzīvesziņas izziņas pasākumus – praktiskās nodarbības, konferences, gadskārtu svētkus. Nodrošina tradīcijas kopēju savstarpējo sadarbību un mērķtiecīgu tradīcijas nodošanu no paaudzes paaudzē. Biedrība aktīvi iesaistās gadskārtas svētku popularizēšanā, kas notiek vairākos veidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gadskārtas svētku videoarhivēšana; • Informatīva, izglītojoša videomateriāla veidošana par gadskārtas svētku aspektiem vai norisēm; • Latviskās dzīvesziņas notikumu kartes veidošana, kas nodrošina gadskārtas svētku un citu ar latvisko dzīvesziņu saistītu pasākumu plūsmas pieejamību ikvienam interesentam.

Visi biedrības veidotie videomateriāli, saietu un sarunu ieraksti ir pieejami vietnē www.dzivotprieks.lv

Sadarbības tīkls “Latviskās dzīvesziņas PaSaule” – tradicionālās kultūras kopēju un uzturētāju sadarbības iniciatīva, kuras rezultātā noris nepārtraukta saziņa un informācijas apmaiņa, kas saistīta ar gadskārtas un citu tradicionālo ieražu prakses un pārmantošanas pasākumiem. Kopsadarbības rezultātā ir tapusi internetā pieejama interaktīvā notikumu karte, kas regulāri papildināta, atspoguļo arī gadskārtas svētku norises vietas un ar tiem saistītos pasākumus. Tāpat arī sadarbība veicina aizvien jaunu gadskārtas tradīcijas pārmantošanas notikumu kopīgu rīkošanu. <http://latviskadziveszina.lv>

Biedrība “Saulesrits” padziļināti pēta latviskās dzīvesziņas teorētiskos aspektus un ar to saistītās praktiskās iemaņas, kas tiek aktīvi nodotas tālāk ikvienam interesentam. Organizē un vada lekcijas un seminārus par Saules gadskārtu (Rīgā, Limbažos, Cēsīs, Ogrē, Daugmalē, Tukumā u.c.), kā arī praktiski vada gadskārtas rituālus, svinot visus 8 Saules gadskārtas svētkus.

Biedrība “Lauku pirtnieki” – latviskās dzīvesziņas, saules gadskārtas un pirtniecības popularizētāji Latvijā un ārpus tās robežām. Svin visus 8 gadskārtas svētkus, sasaistot tos ar pirts tradīciju, rīko seminārus, lekcijas, konferences un nometnes. 2014. gadā biedrība “Lauku pirtnieki” ir izdevusi Aelitas Vildes-Batņas un Jura Batņas grāmatu “Tauta, kas aicina pirtī Dievu”, kur skaidrota arī gadskārtu pirts tradīcija.

Biedrība “Baltic Youth Way” jeb “Baltijas Jaunatnes Ceļš” strādā ar jaunatni, piedalās starptautiskos projektos, iepazīstina citu Eiropas un pasaules valstu jauniešus ar Baltijas kultūras mantojumu un tradīcijām, kā arī vietējos jauniešus iedrošina tuvāk iepazīt savu kultūru. Biedrība ir izdevusi Saules gadskārtas kalendāru un izveidojusi video īsfilmas par gadskārtas svētku svinībām.

Folkloras kustību elementa pieteikumā pārstāv **Talsu folkloras kopa “Talsi”**, kas jau vairāk kā 10 gadus rīko gadskārtas svētkus Talsu pilsētā un novadā, kur iesaistās interesenti no dažādiem Latvijas novadiem. Folkloras kopa gadskārtas svētkus ir rīkojusi arī aiz Latvijas robežām Briselē, Freiburgā (Vācijā), Straumēnos (Anglijā) un Antālijā (Turcijā), nododot zināšanas par nemateriālo kultūras mantojumu arī diasporas latviešiem.

Biedrības „MāruGuns” dibinātās Pamatskolas „Brīvā Māras skola” pirmsskolas un pamatskolas mācību programmās iekļauj Saules gadskārtas ciklu, organizē gadskārtas svētku svinēšanu. Biedrības veidotajā izaugsmes, kultūras un izglītības centrā “MāruGuns” tiek organizēti dažādi izglītojoši un kultūras pasākumi gan bērniem, gan pieaugušajiem, tai skaitā semināri un darbnīcas par tēmām, kas saistītas ar gadskārtas ieražām, latvisko dzīves ziņu, tāpat arī danču, sadziedāšanās vakari u.c.

Kopumā kopiena sevī ietver vēl plašāku organizāciju un individuālo tradīcijas nesēju skaitu,

	<i>tai skaitā skolas, folkloras kopas visā Latvijā u.c. valstiskas un nevalstiskas organizācijas.</i>
10.	Citas zināšanas, prasmes un ieražas, kas ir saistītas ar Elementu.
	<p>Papildus prasmēm un ieražām, kas ir kopīgas visām gadskārtas svētku svinībām – dziesmu, rotaļu, deju prasmes, tērpu un mūzikas instrumentu pagatavošanas prasmes, pirts tradīcija un zināšanas par svētku norišu būtību, katri svētki nes līdz arī kādas specifiskas zināšanas un prasmes.</p> <p>Metēņu svētku svinēšana ir saistīta ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grīztauku uzstādīšanas un gatavošanas prasmes; • Meteņa masku gatavošanas prasmes un budēļos un ķekatās iešanas tradīcija. <p>Lieldienas ir saistītas ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seno spēļu spēlēšanas tradīcija (ripu sišana, olu ripināšana, kaulēšanās ar olām u.c.); • Pavasara gavilēšanas tradīcija; • Olu krāsošanas tradīcija ar dabīgām krāsvielām; • Šūpoļu gatavošanas un uzstādīšanas prasmes. <p>Ūsiņi ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pantāga – Ūsiņu rituālā ēdiena gatavošanas tradīcija; • Zīrgu svētības un veselības nodrošināšana un lopu rumulēšanas tradīcija. <p>Jāņi ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jāņu zāļu lasīšanas un to pielietojuma pārzināšanas tradīcija; • Vainagu vīšanas prasmes; • Senās pušķošanas tradīcijas; • Rituālo rīku pagatavošanas prasmes (uguns rats, uguns muca jeb pūdele, uguns plostis, meiju vārti u.c.); • Jāņu siera un alus sagatavošanas prasmes; • Apdziedāšanās dziesmu tradīcija. <p>Jumji ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Labības pļaujas iesākuma rituāla tradīcija un Jumja ķeršana pļaujas noslēgumā; • Jumja klaipa cepšanas tradīcija; • Talkas tradīcija. <p>Apjumības ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jumja tirgus tradīcija; • Veļu godināšanas tradīcija, kas seko Apjumību laikam. <p>Mārteņi ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mārteņa laika masku gatavošanas prasme un vecīšos iešanas tradīcija. <p>Ziemassvētki ir saistīti ar sekojošām raksturīgām prasmēm un ieražām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Puzuru un citu svētku rotājumu gatavošanas tradīcija; • Rituālo ēdienu gatavošanas tradīcija; • Ziemas masku grupas gatavošanas prasmes un danču bērnu tradīcija.

11.	Iespējamie apdraudējumi
	<p><i>Saules gadskārta jau daudzus gadu simtus netiek pielietota kā oficiāla laika skaitīšanas sistēma Latvijas teritorijā. Tā ir saglabājusies līdz mūsdienām tikai pateicoties savāktajam mutvārdu mantojumam un tautas dzīvajai atmiņai par svētku svinēšanu, kas līdz 20. gadsimta sākumam vēl pastāvēja kā nepārtraukta, lai arī zināmas transformācijas piedzīvojusi, tradīcija.</i></p> <p><i>Šī brīža lielākais apdraudējums ir dzīvās tradīcijas pārrāvums, jo nav saglabājusies paaudze, kas varētu pilnā mērā nodot tradīcijas nākamajām paaudzēm un līdz ar to arī svētku svinēšanas tradīcija pilnā gada ritumā vairs nav dzīva tradīcija dzimtās un ģimenēs.</i></p> <p><i>Šo tradīcijas pārrāvumu aizpilda folkloras kustība, kā arī daudzās nevalstiskās organizācijas, domubiedru kopas un individuālie prasmju nesēji, kas darbojas, lai saglabātu senās tradīcijas un svinētu gadskārtas svētkus, kā arī šobrīd ir aktīvas atsevišķas skolas un pirmsskolas izglītības iestādes, kas balsta savu izglītības modeli Saules gadskārtas modeļi. Bet, lai tradīcija saglabātos dzīva pilnā mērā, tai būtu nepieciešams plašāks atbalsts - tā pilnīgāk jāiestrādā izglītības sistēmā, kā arī jāveido informatīvais pamats, kas sniegtu izpratni un zināšanas par Saules gadskārta, norisēm un to nozīmi gan jaunākajai paaudzei, gan viņu vecākiem un ikvienam interesentam.</i></p>
12.	Elementa ilgtspējas nodrošināšanas plāns 5 gadiem
	<p>Līdz šim paveiktais (apkopots pieteikuma iesniedzēju organizāciju un individuālo prasmju nesēju kopējais veikums.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veidotas Saules gadskārtas svinību svētki plašākam un šaurākam cilvēku lokam, kas ļauj piedzīvot svētku norises, izglīto un veido izpratni par svētku nozīmi un šo gadu gaitā arī plaši popularizējuši svētku svinēšanu Latvijā un ārpus tās robežām (“Nodibinājums Māras loks”, biedrība “Saulesrits”, folkloras kopa “Talsi”, radošā apvienība “Dzīvotprieks”, biedrība “Lauku pirtnieki” un individuālie prasmju nesēji); • Veidoti semināri un lekcijas, kuru mērķis ir bijis skaidrot gadskārtas svētku nozīmi (“Nodibinājums Māras loks”, biedrība “Saulesrits”, KLKI, radošā apvienība “Dzīvotprieks”, biedrība “Lauku pirtnieki”); • Veikta svētku video fiksācija un veidoti video materiāli, kas skaidro dažādas ar svētku svinēšanu saistītas norises un darbības (Radošā apvienība “Dzīvotprieks”, biedrība “Baltijas jaunatnes ceļš”, KLKI); • Izdotas grāmatas par Saules gadskārta, veidoti mūsdienās ērti lietojami Saules kalendāri, kas palīdz savietot esošo laika skaitīšanu ar tradīcijā balstīto Saules gada ritu (“Nodibinājums Māras loks”, biedrība “Baltijas jaunatnes ceļš”); • Izveidota interaktīvā karte, kur apkopotas visas gadskārtas svinamās vietas un latviskās dzīvesziņas notikumā Latvijā (sadarbības tīkla “Latviskās dzīvesziņas PaSaule” karte: http://latviskadziveszina.lv/); • Izstrādāta pirmsskolas izglītības sistēma, kas balstīta gadskārtas ieražu svētku tradīcijās, tai skaitā izdotas 2 mācību grāmatas, 15 video leļļu mākslas filmas, izveidoja interneta resurss mācību iestādēm, kurā ir aprakstīta gadskārtu ieražu svētku tradīciju filozofija un

	<p>metodiskie ieteikumi svētku organizēšanai mācību iestādē; ievietotas gadskārtu ieražu svētku audio dziesmas. Tā izveidei tika iesaistīti 80 cilvēki- mākslinieki, mūziķi-folkloras kopas; filmētāji, aktieri, pedagogi, valodnieki u.c. (KLKI: www.klki.lv);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ir izveidota apmācības sistēma, kas balstās Saules gadskārtā, integrējot mācību programmā gadskārtas svētku svinēšanu un ar to saistīto prasmju un zināšanu apguvi (Biedrība „MāruGuns” Pamatskola „Brīvā Māras skola”). <p>Izdevumi segti no organizāciju līdzekļiem, piesaistot pašvaldību finansējumu, ziedotāju atbalsta un daļēji piesaistot arī VKKF un LNKC atbalstu.</p> <p>Līdz šim paveiktais ir iezīmējis virzienus, kuros ir būtiski strādāt, lai pēc iespējas plašāk un pilnīgāk saglabātu un nodotu nākamajām paaudzēm vienu no nozīmīgākajām nemateriālā kultūras mantojuma vērtībām – Saules gadskārtu.</p> <p>Paveiktais ir būtiski ietekmējis cilvēku informētību un iesaisti svētku svinēšanā. Daži rezultātu piemēri:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kopš 2007. gadā “Nodibinājums Māras loks” uzsāka rīkot Vasaras saulgriežu svinības kā publiski pieejamu pasākumu, daudzviet Latvijā cilvēki pievērš lielāku uzmanību svētku tradīcijai, to patiesajai nozīmei un svinēšanas laikam, kā arī ievērojami palielinājies vasaras saulgriežu svinību vietu skaits Latvijā, kas ir radījis interesi arī par citu gadskārtas svētku norisēm; ○ “Kustība par latvisku kultūru izglītībā” savas darbības laikā kā juridiskos biedrus ir piesaistījusi 2 mācību iestādes un 14 mācību iestāžu pārstāvjus. Materiālus aprobēja 10 mācību iestādes un 7 kontroliestādes (PII), kas ir piedalījušās pētījumā, pēc kura arī uzsākušas darbu ar KLKI materiāliem. Šobrīd materiālus lieto ap 80 mācību iestādes Latvijā, kā arī Grieķijā, ASV, Vācijā, Anglijā u.c. latviešu diasporas valstīs; ○ Radošā apvienība “Dzīvotprieks” izveidojis plašu video materiālu datu bāzi, piesaistot kopā pāri par 4000 sekotāju savai mājas lapai un sociālo tīklu lapai, kas informē par aktuālajiem notikumiem latviskās dzīvesziņas laukā; ○ Biedrība “Saulesrits” apvieno 183 aktīvos biedrus un biedrības rīkotajos pasākumos regulāri piedalās vēl ap 150 cilvēku; ○ Biedrības „MāruGuns” Pamatskolā „Brīvā Māras skola” ir mācījušies un Saules gadskārtu ir piedzīvojuši vairāk kā 130 bērni un viņu ģimenes, katru gadu skolai pievienojas arvien jaunas ģimenes, Kultūras, izaugsmes un attīstības centra “MāruGuns” organizētos pasākumos apmeklē arī citi, ar skolu tieši nesaistīti interesenti; ○ Biedrības “Lauku pirtnieki” rīkotajos Saules gadskārtas svētkos un pirts rituālos uz katru no 8 gadskārtu svinībām ierodas 100-300 cilvēku. <p>Turpmāk mērķis ir paplašināt esošās iestrādes, veidot plašāku izpratni sabiedrībā par Saules gadskārtas svētku svinēšanu un to nozīmi, integrēt šīs zināšanas izglītības sistēmā un meklēt veidus kā tās mūsdienīgi saprotamā veidā un, izmantojot mūsdienīgus informācijas nesējus, nodot nākamajām paaudzēm, līdzī nesot tradīcijas senās saknes – zināšanu un prasmju klāstu.</p> <p>Turpmāk paveicamais plāns pievienots pieteikuma pielikumā</p>
13.	Kopienas piekrišana

	Pielikumā pievienotas atbalsta vēstules no organizācijām un individuālajiem prasmju nesējiem		
14.	Pieteikuma iesniegums		
	"Nodibinājums Māras loks" Reģ. Nr. 40008089535		
15.	Atbildīgā kontaktpersona saziņai par nomināciju		
	Irēna Saprovska "Nodibinājums Māras loks" Dibinātāja Ādmiņu iela 4a, Rīga, LV-1009 e-pasts: marasloks@gmail.com , tālr: 29511148		
16.	Publikācijas, kurās var iegūt informāciju par elementu		
1.	Autoru kolektīvs (1993). <i>Latviešu tautas dzīvesziņa: Gadskārtas</i> . Rīga: Zvaigzne		
2.	Brastiņš E.(1929). <i>Latvju gadskārtas dziesmas</i> . Rīga: Latvju dievturu draudzes izdevums		
3.	Grīns M. un Grīna M. (1992). <i>Latviešu gads, gadskārta un godi</i> . Everest		
4.	Līdeks O. (1940). <i>Latviešu svētki, Latviešu svinamās dienas</i> . Rīga		
5.	Rancāne A.(2004). <i>Praktiskā Jāņu grāmata</i> . Rīga: Valsts aģentūra "Tautas mākslas centrs"		
6.	Rancāne A., Siliņa-Jasjunkeviča G., Brikša I. (2014). <i>Saules gads. Ziemassvētki</i> . Rīga: Apgāds „Madris”		
7.	Reizniece I. (2006). <i>Rokasgrāmata folkloras mācīšanā</i> . Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC		
8.	Saprovska I. (2013). <i>Saules gadskārta latviskajā dzīvesziņā</i> . Rīga: Nodibinājums Māras loks.		
9.	Šterna M. (1998). <i>Senā gadskārta</i> . Rīga: Zinātne		
10.	Tobe A. un Tobis G. (1998). <i>Saules gads</i> . Rīga: Jumis		
17.	Interneta avoti		
	Saites nosaukums	Saite:	Īss satura izklāsts.
	Nodibinājums Māras loks	http://www.marasloks.lv/public/?id=19&ln=lv	Apraksts par Saules gada ritu, kalendārā apļa grafiskais attēlojums
	Radošā apvienība Dzīvotprieks	http://www.dzivotprieks.lv/tag/gadskarta/	Videomateriāli – skaidrojumi par gadskārtas svētkiem norisēm un svētku, festivālu saietu u.c. pasākumu, kas saistīti ar elementu, video fiksācijas

18.	Foto materiāli	
Nr.	Nosaukums	Apraksts. <i>Kas ir autors? Kas fotogrāfijā attēlots? Kad tā uzņemta?</i>
1.	Metēdiena Grīziņkalnā (1 attēls)	Autors: A.Saprovska, attēlota budēļu un ķekatu ierašanās (folkloras kopa "Grodi"), fonā redzama Ates muzeja senā linu apstrādes darbnīca, fotogrāfija uzņemta: 2015. gada 7. februārī, koka ēku renovācijas centrā "Koka Rīga"
2.	Ūsiņdiena Liepupē (1 attēls)	Autors: A. Saprovska, attēlota uguns iegūšana ar kramu, meistars – Māris Braže, fotogrāfija uzņemta 2014. gada 10. maijā Liepupē, viesu namā "Vangas"
3.	Vasaras saulgrieži Turaidā, 2017. gada 21. jūnijā (6 attēli)	Vainagu darbnīca – vada Indra Čekstere, sētas pušķošana – vada Viļakas folkloras kopa "Abrenīte", uguns rituāls – ziedojums – vada Daris un Ramants Jansoni, Ingrīda Bretšneidere, Jāņa tēvs un Jāņa māte ziedo – Siguldas novada domes priekšsēdētājs Uģis Mitrevics un TMR direktore Anna Jurkāne, uguns rats – meistars un rata ritinātājs Eduards Klints, pūdeles aizdegšana – meistars Eduards Klints (Autors: N.Dainis), siera siešana – vada Ozolmuižas folkloras kopa "Ūzuļeņi" (Autors: A.Tabaks)
4.	Gatavošanās Jāņiem	Autors: Madis Krūze (radošā apvienība "Dzīvotprieks") Uguns kura veidošana – Krimuldā, lauku sētā, gatavojoties Jāņu svinībām 2015. gadā, meistars Edgars Zilverts māca bērniem uguns vietas iekārtošanu un uguns iekuršanu ar kramu
5.	Kokļu gatavošana	Autors: Madis Krūze (radošā apvienība "Dzīvotprieks") Kokļu darināšana - uzņemta Carnikavā, Siguldas 2016. gada augustā kokļu darināšanas nometnē, kokļu darbnīcu vada Anda Ābele, rīko radošā apvienība "Dzīvotprieks"
19.	Video faili	
Nr.	Nosaukums	Apraksts <i>Kas ir video faila autors? Kas video attēlots un kad video uzņemts?</i>
1.	SAULES RITS Lielā diena	Video veidojusi biedrība "Baltic Youth Way", video uzņemts Jērcēnos, Burtnieku novadā, piedalās Jērcēnu folkloras kopa "Mežābele". Video ir publiskots Youtube kanālā un uz video attiecas publiskā interneta licence: https://www.youtube.com/static?template=terms
2.	SAULES RITS Ūsiņdiena	Video veidojusi biedrība "Baltic Youth Way", video uzņemts Carnikavas Novadpētniecības centrā, piedalās Lēdurgas folkloras kopa "Putni", biedrības "Saulesrits" vadītājs Roberts Šilings. Video ir publiskots Youtube kanālā un uz video attiecas

		publiskā interneta licence: https://www.youtube.com/static?template=terms
3.	Gadskārtas tradīciju pārmantošana	Autors: radošā apvienība "Dzīvotprieks". Materiāls radīts ar nolūku prezentēt nākotnes ieceri no biedrības videomateriāliem veidot informatīvas filmas par gadskārtu svinēšanu. Video ir publiskots Youtube kanālā un uz video attiecas publiskā interneta licence: https://www.youtube.com/static?template=terms
4.	Pieteiktā elementa ilustratīvā video prezentācija	Autors: KLKI, video filmēts dažādās Latvijas vietās (Turaidas muzejrezervātā, Āraišu dzirnavās, "Lielzemenēs" u.c.), video piedalās individuālo prasmju nesēji Eduards Klints, Indra Čekstere, Aelita Vilde-Batņa un Juris Batņa, Solvita Lodiņa u.c. Video ir publiski pieejams pieteikuma iesniedzēju mājas lapās - KLKI - Jaunumu sadaļā un "Nodibinājuma Māras loka" sadaļā Aktuāli. Video ir liels apjoms, ja nepieciešams, video vēlāk var iesniegt arī faila formātā
20. Skaņas faili		
	Nosaukums	Apraksts <i>Kas dzirdams skaņas failā? Kas to fiksējis? Kad tas ieskaņots?</i>
1.		
2.		
3.		
21. Tekstu faili		
Nr.	Nosaukums	Apraksts
1.	Saules gadskārta / īss ieskats	Autors: Agnija Saprovskā. Materiāls tika veidots, 2014. gadā Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības satura centra (VISC) iepirkumam "Vadlīniju, mācību un metodiskā materiāla izstrāde mācību priekšmetā/kursā „Dzīvesziņa”". Izstrādātā materiāla mērķauditorija: vispārējās pamatzglītības otrā posma (7.-9.klase), vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības izglītojamie un pedagogi.
2.	Jāņa mīkale	Dzidras Jansones mantojuma – gadskārtas mīkales (norises) paraugs. Apkopojusi un papildinājusi Irēna Saprovskā. Visas astoņas mīkales pieejamas Rīgas Centrālajā bibliotēkā.
3.	Biedrības "MāruGuns" Pamatskolas "Brīvā Māras skola" mācību gada kalendārs un programma	Skolā mācību gads tiek organizēts, iekļaujoties Saules gadskārtā, sastādījis autoru kolektīvs

4.	Pirmsskolas mācību programma piecgadniekiem	KLKI izstrādātā programma piecgadniekiem pirmajam pusgadam (projekts)
5.	Detalizēts turpmāko pasākumu plāns	Turpmākās piegades darbu plāns, laika grafiks un paredzamais finansējums
22.	Avoti, kas izmantoti, sagatavojot iesniegumu	
Vārds, uzvārds		
Intervijas datums (vēlams). Var uzrādīt arī ilgāku laika periodu		
Intervijas vieta		
Intervētājs		
Citi avoti		
1.	Lai sagatavotu pieteikumu, izmantoti visi iepriekš minētie literatūras un interneta resursi	
2.		
3.		
23.	Vieta, kur glabājas visi Pieteikuma sagatavošanas gaitā savāktie materiāli.	
Nr.	Materiāla atrašanās vieta	
1.	8 gadskārtas mīkales (sastādītājs Irēna Saprovska) – materiāli atrodami Rīgas Centrālajā bibliotēkā, Brīvības ielā 49/53 2. stāvs, Rīga, LV – 1010. Apliecinājuma vēstule pielikumā.	
2.	Video faili ir brīvi pieejami interneta krātuvē http://www.dzivotprieks.lv/ , www.klki.lv , www.marasloks.lv vai www.youtube.com	